

Helgas historie

Helga er hovedpersonen i Vi som går kjøkkenveien av Sigrid Boo. Her kan du lese mer om boka og tiden den ble skrevet i.

Stillbilde til filmen Vi som går kjøkkenveien regissert av Tancred Ibsen, 1933, hovedrollene ble spilt av Theodor Berge og Randi Brønne., Foto: Ukjent, Eier: Alchetron.

Jeg er hovedpersonen i boka Vi som går kjøkkenveien av Sigrid Boo. Etter et litt uoverveid veddemål må jeg jobbe som tjenestepike ett år, selv om jeg slett ikke trenger å gjøre det for pengenes skyld. Men jeg vil nå gjerne vinne den diamantringen fra Jørgen da! Og dessuten vil jeg bevise en gang for alle at det bare er tull det han sier, om at moderne jenter ikke duger til noe. Derfor må jeg komme meg gjennom dette året uten at noen skjønner at jeg egentlig er av god familie og aldri har lært å stelle et hus. Det skulle nok gå greit, så lenge det ikke dukker opp

*gjester i huset som kjenner meg. Men er jeg den eneste i huset som seiler under falskt flagg tro?
Her er da en annen som oppfører seg mystisk ...*

I tiden: 20- og 30-tallet

Fakta om prosjektet "Opprørske jenter i litteraturen"

Tekstene under dette temaet ble skrevet i samarbeid med Foreningen !les i 2009. Målet var å løfte fram forfatterskap, bidra til å utvide tekstuniverset ungdom møter og stimulere til leseglede blant ungdom. Målet var dessuten å formidle norgeshistorie med et kvinneperspektiv.

Prosjektet var støttet av Norsk kulturråd og Fritt Ord. Referansegruppa besto av etnolog Kari Telste, historiker Anne Gamme, bibliotekar Mari Eeg-Vilnes, forfatter Ingelin Røssland, samt litteraturviterne Elin Havelin Rekdal og Tonje Vold.

Helga i boka *Vi som går kjøkkenveien* av [Sigrid Boo](#) er på vei inn i voksenlivet i den perioden som blir kalt mellomkrigstiden i norsk historie, det vil si på 1920- og 1930-tallet. I det første av disse tiårene rådet optimismen. Man hadde akkurat avsluttet en stor krig, og visste ikke at en ny skulle komme. Selv om Norge var nøytralt under 1. verdenskrig hadde nordmenn blitt berørt av problemene den førte med seg, men nå så framtiden lysere ut.

I løpet av noen få tiår hadde mye endret seg. Kvinner hadde fått adgang til universitetet i 1884. Fortsatt var en rekke av yrkene som krevde universitetsutdanning bare for menn, men i 1912 ble de fleste statlige embeter åpnet for kvinner. Alminnelig stemmerett for kvinner ble innført i 1913, noe som innebar at alle menn og kvinner over 25 år nå kunne stemme ved valg.

Gjennom en endring i ektefelleloven i 1927 ble ektefellene økonomisk likestilt, slik at mannen ikke lenger alene kunne bestemme over det ekteparet eide sammen. Kvinner kunne altså med loven i hånd studere (nesten) hva de ville, jobbe (nesten) hvor de ville, stemme ved valg og bestemme over sin og familiens økonomi. Tilgangen til utdanning var selvsagt begrenset av økonomi – det var kvinner og menn fra de øvre sosiale lag som hadde mulighet til å studere utover grunnskolen.

Et yrke med lang tradisjon

Helga

Helga er 19 år og hovedpersonen i boka *Vi som går kjøkkenveien* av Sigrid Boo. Etter et uoverveid veddemål må hun jobbe som tjenestepike ett år, selv om hun ikke trenger å gjøre det for pengenes skyld. I tillegg vil hun bevise en gang for alle at det bare er tull det Jørgen sier, om at moderne jenter ikke duger til noe. Hun må derfor komme seg gjennom dette året uten at noen skjønner at hun egentlig er av god familie og aldri har lært å stelle et hus.

Med andre ord skjedde det en rekke raske endringer i tiårene før Helga i *Vi som går kjøkkenveien* ble voksen, og som vi kan lese i begynnelsen av boka er hun opptatt av at hun lever i en moderne tid. Når hun trer inn i tjenestepikeyrket, blir hun imidlertid del av en lang tradisjon. Mange unge jenter jobbet som tjenestepike en periode før de giftet seg. Slik fikk familier med mangel på arbeidskraft hjelp til husholdet, og jentene lærte hvordan man skulle drive et hushold fra andre enn sin egen mor.

Men i den perioden Helga er hushjelp, er yrket på vei ut. Arbeidsgiveransvar, lønnsøkninger og regulert arbeidstid gjorde det ulønnsomt å ansette tjenestepike, og jentene hadde dessuten ofte mer fristende jobb- eller studietilbud å benytte seg av. Samtidig fikk husmødrene hjelp fra andre kanter: I 1920 hadde to tredeler av norske husstander fått elektrisitet, noe som banet veien for nye hjelpemidler som lettet husarbeidet.

Det å være husmor ble i økende grad sett på som et yrke, og det ble lagt vekt på å øke yrkets status gjennom husstellundervisning i skolen og egne husmorskoler.

“

Mange unge jenter jobbet som tjenestepike en periode før de giftet seg.

Flapperpiken

Guide til å være flapper

- 1. Håret skal klippes kort i «fjærklipp»
- 2. Skjørtekanten skal gå i dristig knehøyde
- 3. Bruk mye pudder og knallrød leppestift
- 4. Gå på fest, drikk drinker, og dans til jazzmusikken
- 5. Bruk den ene sigaretten til å tenne den neste
- 6. Flørt – jo flere menn som er på knærne etter deg, jo bedre
- 7. Ikke bekymre deg for morgendagen

8. Interesse for biler og fart er ikke å forakte
9. Ikke bry deg om hvordan andre mener at en dame skal oppføre seg. Vær på vakt mot tradisjoner og gjengse oppfatninger – en flapper er ikke redd for å tenke nytt eller sjokkere
10. Bruk ikke tiden på husmorsysler eller drømmer om giftemål
11. Reis til Paris og etabler deg som kunstner

På 1920- og 30-tallet skjedde det store kulturelle endringer, og ikke alle var glade for dette. Fra USA kom filmer og musikk som mange mislikte sterkt. Blant annet mente noen at den nymotens jazzmusikken tydet på at mennesket nærmet seg et dyrisk stadium. Det er altså ikke noe nytt at man klager over at ungdommens musikk er moralsk forkastelig og skadelig! Men andre grep begjærlig de nye mulighetene som bød seg i perioden. Blant disse var unge kvinner som valgte en friere livsstil, de såkalte flapperpikene.

Den kortklippede flapperpiken røykte, drakk og danset i kjoler som bare så vidt dekket knærne – eller, som det ble uttrykt i en artikkel i The New Republic høsten 1925: «This year's styles have gone quite a long step toward genuine nudity.» («Årets mote nærmer seg ren nakenhet.») At kvinner nå hadde større mulighet til å ta lønnet arbeid, ga dem frihet til selv å bestemme hvordan pengene skulle brukes.

1920-tallets unge flapperpike ble anklaget for å sløse med penger, innta naturstridige kjønnsroller og dessuten ha utseende som en gutt i småpikeklær. Å være så opptatt av materielle ting etterlot dem dessuten med en tom hjerne og en sjel uten liv og varme, hevdet damebladet Allers i 1926. Men flapperpiken var også en skikkelse det knyttet seg stor interesse til i film og litteratur. Amerikanske filmer dominerte det norske markedet, og selv om de mest vidtgående filmene ble sensurert i Norge, slapp mange igjennom – kanskje med en del scener klippet vekk.

“

Den kortklippede flapperpiken røykte, drakk og danset i kjoler som bare så vidt dekket knærne.

Større frihet

Selv om filmene og romanene gjerne kom fra USA, kom motene først og fremst fra Paris, og Paris var også metropolen mange unge kvinner reiste til, eller drømte om å reise til – som Helga i Vi som går kjøkkenveien.

En vennegjeng i 1928. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

Og selv om de unge pikene ble uglesett av mange, begynte etter hvert også eldre kvinner å klippe håret og la skjørtekanten krype oppover leggene. De som hadde råd kunne kjøpe Parisermodeller, men i denne perioden vokste også tilbudet av billige, masseproduserte klær. Klesmoten krevde en slank figur, noe som ga inntekter til slankeindustrien, med dietter, mirakelkurer og kirurgi.

Vampen var en undergruppe av flapperen, lett gjenkjennelig med sitt mørke hår, bleke hud og mørkerøde lepper. Hun ble sett på som en vampyr i sine forhold til menn; med dyriske drifter fristet hun dem til umoral og økonomisk fallitt. Hollywood-stjernen Theda Bara beskrev sine vampete rollefigurer som en feminists hevn over menn. En annen undergruppe var blondinen; en figur med et enkelt og naivt verdensbilde, som enfoldig tumler rundt i verden, men som får ordnet livet til det beste for seg selv – det vil si kapre en rik kjæreste.

Flapperne var for det første unge og urbane, for det andre hadde de penger.

Flapperpikene gikk utover rammene for det som ble ansett som kvinnens rolle. Der hvor stemmerettsbevegelsen og kvinnebevegelsen hadde et samlet mål om å frigjøre kvinner generelt, var flapperenes mål kun personlig frihet. Men når flapperen ble rollemodell for mange, kunne resultatet allikevel bli større frihet for kvinner generelt.

Allikevel – flapperlivet var ikke et liv for kvinner flest. Flapperne var for det første unge og urbane, for det andre hadde de penger.

Se også

- [Skrev om «flapperjenter»](#)

OPPRØRSKE JENTER I LITTERATUREN

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.